

annak helyzetét, a szervet, amelyben az irányító erő mozog.

Második és harmadik tanulmánya, a magyar mult két nagyalakjával Zrinyi Miklóssal a költővel és Bethlen Gábor erdélyi fejedelem életével foglalkozik.

Zrinyi történelmi alakja plasztikusan emelkedik ki a multból s előttünk lebeg a régi dolgozószoba hatalmas tölgyfaasztalánál a siető ember: a Szigeti Veszedelem nagy költője. Tisztán látjuk benne a költő és a politikus szellemnek egyesülését, az elvi harcok biztos állásfoglalóját, a Habsburg politikának tragikus áldozatát.

„Bethlen Gábor halotti maszkja,“ — a multból fölelevenített fejedelem életét vetíti élénk. A vallásos főúr hatalmas politikai és szellemi harcos egyéniségét — László Dezső — történelmi vetítése történelmi háttérében korhűen beolvastva láttatja.

Befejező tanulmánya a „Falu jegy-

zője és az Elsodort falu* — regények élet és irodalmi kapcsolatának fejtegetése.

Mindkét irányregény a társadalom hibáit kiáltja az olvasó szívébe. Mindketten társadalmi átalakulást sürgetnek. Eötvös egyszerűnek látja ezt a folyamatot. Elképzeléseinek alapvonalai sokban hasonlítanak a mai marxizmushoz. Szabó Dezsőnél az átalakulás nemcsak elvi, de életkérdés is. Nem ad egy új rendszert, de rákényszerít annak keresésére.

Ez a két nagy regény a mai ifjúságnak az élet és az irodalom szétválaszthatatlan egységét adja.

*

Ez a két könyv méltán láttatja az erdélyi új nemzedék öntudatos helyzetfelismerését és törekvéseinek tisztán látását.

Az új utak egyenetlése mindig közelebb hozza a jövőt. **Lévay Endre**

Egyetemi élet

Beográdi levél

A beográdi magyar főiskolások irodalmi és művelődési egyesületéről egy idő óta keveset hallani. Az egyesület a mult félévben valóban inkább befelé élt. Beérte azzal, hogy tagjai létfenntartási szükségleteit kielégítse, más részt pedig kellemes, szórakoztató és főként hazai nyelvű otthont nyujtson.

A tagok egy része tudvalevőleg pincérkedéssel, tejhordással, magán vállalatoknál, vagy lapoknál való munkával könnyíti meg életét. Néhányan az egyesülettől kapnak kosztot és sajnos nem minden szempontból kifogástalan lakást. A fiúk legtöbbje valóban szorgalmas, jól vizsgálzik és egyrészt ezzel másrészt a tagok csekély számával magyarázható az, hogy az egyesület eddig nem tudott kiáltó kulturális eredményeket felmutatni. A tavaszi üde

napok beköszöntésével, de tán legfőként a vizsgatávol miatt, ismét fölélénkült a klubélet. A közelmultban például az egyesület sikeres tánc és élénk érdeklődéssel kísért vitaestéket rendezett. Így mult hó 20-án este Csapó Sándor ismertette a Freudizmust és psihoanalizist. Ugyanezen hó 27-én Szilágyi Nándor tartott érdekes és fordulatatos előadást „Quadragesimo anno“ címen a keresztényszocializmus eszméinek bemutatásával. Április 3-án este Ács József tartott szépen rendezett ismeretterjesztő előadást a képzőművészetről.

Április hó hatodikán, szombaton este, főnnállásának két éves évfordulóját ünnepelte a Bólyai Farkas. Az irodalmi rész keretében Csapó Sándor elnök megnyitóbeszéde után Cellik Ist-

ván olvasott föl Bólyai Farkasról mindvégig érdekes és lekötő tanulmányt. A nyomorban elhunyt világhírű magyar tudós számára megjelölte ezt a helyet, mely őt a később fölépült Einstein féle relativitás korszakalkotó fontosságú elméletének alapköveitől között méltán megilleti. Utánna Szilágyi Nándor tartott komoly és értékes előadást a délszlávia magyar ifjúság helyzetéről és feladatairól. Előadása során hangsúlyozta a kisebbségi fiatalok öntudatos összetartásának életbevágó fontosságát. Rámutatott ezen összetartás meg-

jelenési formáira az egyesületekre, melyek létjogosultságát csak az elfogultak támadhatják. Elismerőleg emlékezett meg a Híd önzetlen kultúrunkakjáról, mely ifjúsági problémáink és célkitűzéseink leghivatottabb szócsöve. Az irodalmi est befejezéséül Kovács Sz. Zoltán, az irodalmi szakosztály vezetője, néhány versét és elbeszélését olvasta fel.

A jubileumi ünnepélyre nagy és értékes közönség jött össze. A kitűnő hangulatban eltöltött est a hajnali órákban ért véget.

K. Sz. Z.

Lamarck — Darwin

3

Az előző számunkban leközlött ismeretünk legfontosabb része Darwin öt éves tanulmányútjának leírása volt, amely út alatt alkalmat nyílt elsősorban a saját tudását a legszeleesebb mederben kimélyíteni; másodsorban pedig oly hatalmas anyagkomplekszum birtokába jutnia, amelynek későbbi feldolgozásával lehetővé vált számára elméletét — amely ma lamarck-darwini evolúciós elmélet néven a természettudományos — világfelfogás alapját képezi — felállítani. Ezzel a felállítással egyrésztől végleges és sorsdöntő feleletet adott az évezredek vallásos felfogás misztikus elképzeléseire és a tudományos világ különböző hipotetikus elgondolásaira; másrésztől pedig a szerves anyag földön való megjelenésének módja, variálódásának oka s az ember természetbeni helye kétségbevonhatatlanul meghatározódott.

Joggal felvetődhetik ezek után e helyen a kérdés, hogy

mik lehettek az okai annak, hogy a fejlődésemélet lamarcki elgondolását korában oly mostoha sors érte,

mik viszont, hogy a darwini felállítás oly fényes diadalt aratott s

mi, hogy ez az elmélet ma még is a Lamarck—Darwin-féle elnevezést kapta.

Megfelelendő az első felvetett kérdésre, egyrésztől legyünk tisztában azokkal a körülményekkel, amelyek között ez a gondolat megszületett és formát öltött, másrésztől meg tisztázzuk Lamarck logikai módszerét, amely munkálkodásának irányát és módját meghatározta s úgy vélem, hogy ezek leszegezése egyben a kérdésre adandó felelet megformulázása is lesz.

Tudjuk már, hogy Lamarck úgy a növény — mint az állatvilág egész hatalmas tömegét vonta morfológiai vizsgálódásainak tárgykörebe s azok szoros rokoni kapcsolatáról győződött meg. Ez a kapcsolat lépcsőzetes felfelé haladást jelent a legalacsonyabb véglényektől fel egészen a legfejlettebb organizmusokig: az emberig. S mint éleslátású természetfilozófus, azonnal felismerte, hogy ez a lépcsőzetes felfelé haladás az egymásból való leszármazás természetes megnyilvánulása, ami viszont egy képzelt családja létezésének gondolatát keltette életre benne.

E hipotetikus családja létezésének felállítása, a lamarcki **dedukció** főtételként szerepel s Lamarck a szintézisek sorozatával igyekszik tételének tarthatóságát alátámasztani.